

Ljubljana, 15. 3. 2022

Vlada Republike Slovenije

E-naslov: gp.kpv@gov.si

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti

E-naslov: gp.mddsz@gov.si

Državni zbor Republike Slovenije

E-naslov: gp@dz-rs.si

Državni svet Republike Slovenije

E-naslov: gp@ds-rs.si

Poslankam in poslancem Državnega zbora RS

E-naslov: gp@dz-rs.si

Zadeva: Predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o socialno varstvenih prejemkih (ZSVarPre)

Spoštovani

Na spletni strani Državnega zbora smo zasledili objavo Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o socialno varstvenih prejemkih, ki je v zakonodajni postopek vložen po skrajšanem postopku. *V nadaljevanju vas želimo seznaniti s stališčem Zveze svobodnih sindikatov Slovenije – ZSSS glede navedenega predloga zakona.*

Uvodoma želimo poudariti, da je predlog ZSVarPre bil v zakonodajni postopek vložen brez splošne razprave in brez predhodno opravljenega dialoga s socialnimi partnerji. S tem niso bila kršena samo Pravila o delovanju ekonomsko socialnega sveta RS temveč so podane tudi kršitve Resolucije o normativni dejavnosti (glede izključevanja javnosti).

Glede na navedeno pozivamo Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti - MDDSZEM, kot pristojno ministrstvo za to področje, da se izreče proti tovrstnim posegom v obstoječo zakonodajo s področja trga dela in socialne zakonodaje ter da predlaganih sprememb ne podpre. Prav tako pozivamo Vlado RS, da nasprotuje predlaganim spremembam ZSVarPre. Enako tudi poslanke in poslance Državnega zbora RS. Z nasprotovanjem predlaganim spremembam ZSVarPre bi tako MDDSZEM, Vlada RS kot tudi poslanke in poslanci DZ RS nedvoumno pokazali, da socialnim partnerjem priznavajo aktivno vlogo pri oblikovanju predpisov, da določbe Pravil o delovanju Ekonomsko-socialnega sveta

RS niso zgolj in izključno mrtva črka na papirju (enako tudi za Resolucijo o normativni dejavnosti) predvsem pa bi s tem izrazili spoštovanje do socialnih partnerjev.

Nadalje je potrebno izpostaviti, da gre pri konkretnem postopku, po našem prepričanju, za zlorabo instituta skrajšanega zakonodajnega postopka, ki je kot takšen predviden v Poslovniku o delovanju DZ RS. To pa ima lahko za posledico kršitev določil Ustave Republike Slovenije. Pogoji za obravnavo predloga zakona po skrajšanem postopku so namreč taksativno določeni v 142. členu Poslovnika državnega zbora¹, ki med drugim določa, da lahko predlagatelj zakona predlaga, naj državni zbor obravnava predlog zakona v skrajšanem postopku, če gre za manj zahtevne spremembe in dopolnitve zakona, prenehanje veljavnosti posameznega zakona ali njegovih posameznih določb, za manj zahtevne uskladitve zakona z drugimi zakoni ali s pravom EU ali za spremembe in dopolnitve zakona v zvezi s postopkom pred ustavnim sodiščem oziroma njegovo odločbo. Po našem prepričanju pri sprejemu zakona z vsebino, ki jo obsega ZSVarPre, ni podan nobeden izmed zgoraj navedenih razlogov na podlagi katerega bi kolegij predsednika državnega zbora lahko utemeljil svojo odločitev, da se predlog zakona obravnava po skrajšanem postopku. Zahtevnost sprememb se namreč ne presoja zgolj po številu členov temveč tudi po njihovi vsebini. In vsebina predloga ZSVarPre je takšna, da korenito posega v obstoječ sistem tako na področju brezposelnih oseb kot tudi na področju socialnega varstva.

Po našem prepričanju je redni zakonodajni postopek tisti postopek sprejemanja predpisov, ki omogoča delovanje države v skladu z Ustavo Republike Slovenije, predvsem v delu, kjer ta Slovenijo opredeljuje kot demokratično republiko ter kot pravno in socialno državo. Redni postopek je namreč tisti postopek, ki omogoča splošno razpravo o predlogu zakona ter posredno tudi udeležbo splošne in strokovne javnosti in s tem zagotavlja dovoljšno mero transparentnosti, ki je ena izmed podlag za demokratičnost delovanja države. Ne gre spregledati tudi dejstva, da sta načelo stopnjevitosti in načelo javnosti dve izmed temeljnih načel zakonodajnega postopka. Da je redni zakonodajni postopek tisti, ki bi se moral praviloma uporabljati pri sprejemanju zakonodaje, je jasno razvidno tudi iz dejstva, da PoDZ-1 za skrajšani in nujni postopek taksativno določa primere, v katerih je ta dva postopka mogoče uporabiti.

Na tem mestu posebej opozarjamo, da je Ustavno sodišče RS že zavzelo stališče², da zakonske določbe niso protiustavne samo, kadar je njihova vsebina v neskladju z Ustavo, ampak so lahko protiustavne tudi zaradi kršitev ustavno določenega postopka njihovega sprejemanja. Postopek njihovega sprejemanja pa mora spoštovati načeli demokratičnosti in pravne države. Kolegij predsednika državnega zbora pa je v skladu s PoDZ-1 tisti organ, ki je dolžan zagotoviti, da se ob predlogu skrajšanega zakonodajnega postopka, ti načeli spoštujeta. Zato mora navedbe razlogov, zaradi katerih se tak postopek predlaga, resno pretehtati in preizkusiti. V eni izmed svojih odločb je ustavno sodišče tudi opozorilo, da lahko pride do kršitve 1. in 2. člena Ustave, če pri zakonskem urejanju občutljivih vprašanj, niso v vseh fazah postopka podane jasne in javnosti dostopne utemeljitve posameznih odločitev³. Po našem prepričanju obstaja utemeljen sum v ustavnost postopka sprejemanja ZSVarPre po skrajšanem postopku in s tem tudi v ustavno skladnost samega zakona, že

¹ PoDZ-1

² U-I-197/97

³ U-I-135/92

zaradi dejstva, da navedbe o manj zahtevnih spremembah zakona niso mogle biti in niso bile preizkušene. Glede na navedeno bomo tudi proučili možnosti vložitve ustavne presoje ZSVarPre.

Predlagatelj ZUPJS kot razlog za obravnavo po skrajšanem postopku navaja zgolj dejstvo, da gre po njegovem mnenju za manj zahtevne spremembe zakona, ob tem pa ne poda nikakršne utemeljitve. Menimo, da je takšna pavšalna trditev že sama po sebi razlog, zaradi katerega bi moral kolegij obravnavo po skrajšanem postopku zavrniti. Kot že navedeno, gre pri skrajšanem postopku za izjemo, ki že sama po sebi zaradi svoje narave znižuje demokratičnost, transparentnost in kvaliteto zakonodajnega procesa, zato se lahko uporabi zgolj v posebej navedenih okoliščinah, ki pa morajo biti utemeljene. Res je sicer da v skladu z določbo 142. člena PoDZ-1, kolegij odloča o predlogu, da se zakon sprejme po skrajšanem postopku, vendar pa bi lahko in tudi moral odločiti, da mora predlagatelj utemeljiti razloge, zakaj gre po njegovem mnenju za manj zahtevne spremembe. Gre namreč za presojo, od katere je odvisna stopnja demokratičnosti samega zakonodajnega postopka. Iz tega razloga je tudi tovrstna presoja bila v preteklem poslovniku tudi prepuščena zakonodajno-pravni službi. Zaradi navedenega je najmanj, kar bi se od kolegija v takem primeru pričakovalo, da bi predlagatelja zakona pred svojo odločitvijo pozval k dodatni utemeljitvi razlogov za obravnavo po skrajšanem postopku, saj trditve predlagatelja same po sebi brez tega ni mogoče preizkusiti. Razlogi zakaj kolegij tega ni storil pa nam žal niso poznani.

Kot že navedeno vsebina samega predloga zakona ni takšna, da bi jo bilo mogoče objektivno označiti za manj zahtevne spremembe. Navsezadnje tudi sam predlagatelj predlaga, da se zakon začne uporabljati 1. januarja 2023, razen spremenjenega 38. člena, ki predvideva izplačilo denarne socialne pomoči v naravi – ta se začne uporabljati 1. januarja 2024. S tem predlagatelj sam daje vedeti, da gre za večje spremembe na področju socialno varstvenih prejemkov, ki zahtevajo pripravo navodil za centre za socialno delo ter zahtevnejšo prilagoditev informacijskega sistema, za katero je potreben čas in prilagoditev. Tudi sami menimo, da se s predlaganim posega v sistem socialno varstvenih prejemkov ter da gre za bolj zahtevne spremembe in dopolnitve

V nadaljevanju vam podajamo naše predloge, pripombe k posamičnim členom:

1. člen

Predlagamo črtanje predloga po katerem se dodaja nov krivdni razlog za neupravičenost do denarne socialne pomoči in sicer pravnomočna pogojna obsodba na kazen zapor, izrečena za naklepno kaznivo dejanje. Prepričani smo, da tovrstni predlog ni skladen z namenom rehabilitacije in reintegracije obsojene osebe ter potencialno pogloblja socialne stiske, ki so eden izmed vzrokov kriminalitete. Predlog je sporen tudi z vidika sorazmernosti, saj predlagatelj po eni strani predlaga, da kaznovanost z zaporom ni krivdni razlog za neupravičenost do denarne socialne pomoči, kadar se izvršuje s hišnim zaporom, medtem ko v istem členu predlaga pogojno obsodbo kot krivdni razlog. Zakaj takšno razlikovanje, glede na način prestajanja kazni, pa nikjer ne pojasni. Dejstvo je namreč, da predlagana ureditev lahko pripelje do neenake obravnave obsojencev in to celo za istovrstno kaznivo dejanje.

4. člen

Podpiramo spremembo 35. člena o izmenjavi podatkov in povezovanje evidenc in opozarjamo na pomen soglasja posameznika, skladno z zakonskimi predpisi, ki se nanašajo na varstvo osebnih podatkov. Posameznik mora biti z izmenjavo podatkov, povezovanja različnih evidenc in celostno obravnavo ustrezno seznanjen in se na podlagi tega odločiti za soglasje.

5. člen

Nasprotujemo predlogu 3. odstavka 38. člena, da se denarna socialna pomoč izplačuje v naravi, če Inšpektorat Republike Slovenije za šolstvo in šport po uradni dolžnosti obvesti pristojni center za socialno delo o uvedbi prekrškovnega postopka zoper upravičenca starša učenca, ki iz neopravičljivih razlogov ne obiskuje pouka ali drugih dejavnosti v okviru obveznega programa osnovne šole, ali če pri upravičencu obstaja dolg do javnih gospodarskih služb oziroma vzgojno izobraževalnih zavodov. Zgolj dejstvo, da je prekrškovni postopek uveden, ne pa že pravnomočno oz. dokončno zaključen, ne sme biti podlaga za izplačevanje denarne socialne pomoči v naravi. Namen denarne socialne pomoči tudi ni spodbujanje izobraževanja, ampak zadovoljevanje minimalnih življenjskih potreb.

6. člen

Iz že navedenih razlogov v 1. členu nasprotujemo dodatku nove, 27. točke drugega odstavka 61. člena zakona, ki predvideva pridobivanje podatkov o pravnomočni pogojni obsodbi na kazen zapora za naklepno kaznivo dejanje.

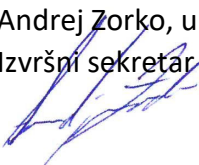
9. člen

Predhodne in končne določbe

Predlagatelj zakona o spremembah Zakona o socialno varstvenih prejemkih predlaga, da se zakon začne uporabljati 1. januarja 2023, razen spremenjenega 38. člena, ki predvideva izplačilo denarne socialne pomoči v naravi – ta se začne uporabljati 1. januarja 2024. S tem predlagatelj sam daje vedeti, da gre za večje spremembe na področju socialno varstvenih prejemkov, ki zahtevajo pripravo navodil za centre za socialno delo ter zahtevnejšo prilagoditev informacijskega sistema, za katero je potreben čas in prilagoditev. Tudi sami menimo, da se s predlaganim posega v sistem socialno varstvenih prejemkov ter da gre za bolj zahtevne spremembe in dopolnitve, za katere je potrebna javna razprava.

Lep pozdrav

Andrej Zorko, univ. dipl. prav.
Izvršni sekretar ZSSS

Lidija Jerkič, univ. dipl. prav.
Predsednica ZSSS

